

De vier lessen die Tijs heeft geleerd van 'Adieu God?'

<https://portal.eo.nl/programmas/tv/adieu-god/4-lessen>

Na 100 uitzendingen van Adieu God? maakt Tijs van den Brink voor zichzelf de balans op: wat heb ik geleerd van al die verhalen van mensen die het geloof en de kerk de rug hebben toegekeerd? Vooraf zegt hij: 'Ik claim niet dat de mensen die ik sprak voor Adieu God? representatief zijn voor alle kerkverlaters. Maar toch: sommige redenen komen regelmatig terug. En ik zeg er meteen maar bij: sommige argumenten die de kerkverlaters noemen, leven vermoedelijk ook in jouw en in ieder geval ook in mijn hart. Dus we hebben het niet alleen over de kerkverlaters, maar ook over onszelf'.

Bespreking

De bespreking van dit afsluitende deel over Adieu God? kan je als volgt indelen:

1. Bekijk de fragmenten (instart 1 t/m 5) via bovenstaande link.
2. Lees aansluitend de leerpunten en reacties van Tijs van den Brink hieronder.
3. Praat erover door en ga samen op zoek: herken je sommige argumenten, gaat het ook over jou en zou je er ook iets van kunnen leren?

1. Domme medegelovigen

Allereerst zijn daar domme medegelovigen zoals dominees, ouderlingen, priesters, pastors, maar ook gewoon leken zoals jij en ik. Domme medegelovigen zeggen en doen soms dingen die mensen zeer kunnen kwetsen. Zaken die maken dat mensen zeggen: mij niet meer gezien. Als dit gelovigen zijn, als dit de kerk is... Laten we kijken naar voetbalpresentator Harry Vermeegen, voormalig katholiek in Betondorp, naar acteur Jon van Eerd die op een internaat werd misbruikt en naar radiopresentator Ruud de Wild die in een stevig pinkstermilieu opgroeide.

Over Jon van Eerd kunnen we hopelijk kort zijn: misbruik is altijd en overal verwerpelijk. Het blijft verbijsterend, dat dat op deze schaal in de kerk heeft kunnen plaatsvinden. Bij Harry Vermeegen wordt het al wat ingewikkelder. Ik vermoed dat de pastoor van de moeder van Harry hele nobele motieven had op het moment dat hij dat zei dat 'God goed is'. Maar het was voor Harry echt de goede boodschap op een totaal verkeerd moment. Later in het gesprek zei Harry: 'Je wilt op zo'n moment maar één ding horen: dat het onterecht is dat je moeder overlijdt als ze 52 is. Dat dat in onze ogen helemaal nergens goed voor is'.

Het doet er dus echt toe wat wij zeggen en doen, zeker op cruciale momenten als een begrafenis. Het doet er toe, dat we op het juiste moment de goede woorden weten te vinden.

2. Wonderen

Het tweede argument dateert al uit het eerste seizoen van Adieu God?, maar in de meest recente serie kwam het in volle hevigheid opnieuw langs: wonderen, dingen die niet kunnen. 'Die noemen we toch niet voor niks dingen die niet kunnen?' 'Geloof je die echt Tijs? Als ik in wonderen moet geloven om bij dat geloof van jou te horen – sorry, maar dat is mij echt te veel gevraagd.' Laten we kijken naar presentator Wilfred Genee, cabaretier Arjen Lubach, voetbaldeskundige Johan Derksen en minister Ronald Plasterk.

Wij gelovigen zijn vaak groot gebracht met de wonderverhalen en zijn ze zozeer als 'normaal' gaan beschouwen, dat we ons niet realiseren hoe ontzettend raar deze verhalen eigenlijk zijn! Misschien moeten we daar toch wat mee. Al was het maar af en toe tegen elkaar zeggen: voor ons zijn deze verhalen vertrouwd en bekend, maar voor buitenstaanders kunnen ze zeer vervreemdend werken.

3. God zelf

Ik ga het wat moeilijker maken. Want domme dingen zeggen tegen medegelovigen, dat doen we natuurlijk niet. En natuurlijk is de Bijbel het woord van God, wat anders? Oké dan. Wat dacht je van de volgende reden om af te haken: God zelf! Veel gelovigen kunnen niet meer uit de voeten met God zelf.

Opnieuw twee fragmenten. Deze keer met presentator Jochem van Gelder en cabaretier Youp van 't Hek. Beiden hebben een gelukkige katholieke jeugd gehad. Geen seksueel misbruik, geen pastoors die domme dingen zeiden. En toch ging het mis. Bij Jochem toen zijn vader, een zeer gelovig man, overleed. En bij Youp al eerder.

Eerlijk gezegd vind ik dit een hele moeilijke. Dat wat er gebeurt in je leven is soms niet te rijmen met de goedheid van God waar wij, ik vermoed met z'n allen, hartstochtelijk in geloven. Wie een beetje verder kijkt dan z'n eigen land en leven wordt natuurlijk helemaal aangegrepen door twijfel. Al die bootvluchtelingen die omkomen in de Middellandse Zee, gelovig en ongelovig – had God echt een plan met hun leven? Wat was dat plan dan?

Laten we er daarom eerlijk over zijn en niet doen alsof wij al deze dingen snappen en logisch vinden. Voluit zeggen dat ons geloof gaten kent, dat het niet sluitend is, dat we het niet kunnen snappen.

4. Jezus die stierf voor onze zonden

Ik ga naar een laatste punt. Wat mij met name in de laatste serie van Adieu God? weer opviel is dat veel mensen niks kunnen met een kernpunt uit het christelijk geloof: een ander die iets goed maakt voor jou... Oftewel Jezus die stierf voor onze zonden. Die gedachte alleen al vinden ze heel vreemd.

De kern van ons geloof, in ieder geval de kern van mijn geloof, wordt door sommige mensen die ook in de kerk groot werden afgewezen. En ik denk dat die groep groeit. In onze tijd en cultuur is het toch heel gewoon dat je je eigen boontjes dopt, dat je zelf de consequenties van je gedrag voor je rekening neemt. In die zin hoeft de reactie van Filemon Wesselink en Wilfred Genee ons niet te verbazen.

De vraag die dat oproept: is het daarmee 'einde gesprek'? Als iemand zegt: ik kan niks met de gedachte van 'verzoening door voldoening', zoals we dat klassiek zeggen, zijn we dan uitgepraat? Dat is een vraag waar ik niet uit ben.

Samen zoeken naar God

Volgens mij moet een geloofsgemeenschap niet heersen over haar leden, maar proberen die leden te dienen. Niet zeggen en uitstralen: zo zit het en zo gaan we het doen, maar veeleer vragen: wat kan ik voor je doen, zullen we samen zoeken naar God en naar zijn weg met ons? Naast mensen gaan staan in plaats van boven hen. Eerlijk gezegd heb ik goede hoop dat er op dit punt al veel is veranderd. De macht van de kerk is door de secularisatie op de meeste plaatsen gebroken – en ik geloof dat dat winst is. Ik geloof dat God een God van vrijheid is, Jezus zei tegen zijn volgelingen: ‘Waarom gaan jullie eigenlijk niet bij me weg?’ Dwang, heersen, de baas spelen – het past niet bij het geloof – hoezeer een kerk en een geloofsgemeenschap ook regels moeten hebben. Dienen, naast mensen staan, samen zoeken naar God en naar elkaar, dat is de taak van een kerk, van een geloofsgemeenschap.

Inspireren

Maakten de gesprekken met de kerkverlaters mij hopeloos? Nee, dat kan ik niet zeggen. Bij vrijwel iedereen is wel iets overgebleven van de kerkelijke opvoeding. Youp van 't Hek analyseerde dat zijn pleidooien voor meer hulp aan de derde wereld zijn ingegeven door zijn katholieke jeugd. Marlies Dekkers laat zich bij ontwerpen van lingerie inspireren door de Bijbel, Goedele Liekens vertelde dat haar ambassadeurschap van Unicef een rechtstreeks voortvloeiend is uit haar opvoeding.

Maar soms is er ook heimwee en verlangen. Kijk mee naar minister Ronald Plasterk, die een kerkdienst bijwoonde, naar Jochem van Gelder wiens zoon ziek werd, naar Arjen Luchach en naar Diederik Stapel, de voormalig hoogleraar die opstapte wegens fraude.